

*Бабаназарова С.Ж., Көчөралиева Б.А.***БАШТАЛГЫЧ КЛАССТЫ ОКУТУУДА МУГАЛИМДИН ПЕДАГОГИКАЛЫК ЧЕБЕРЧИЛИГИ***Бабаназарова С.Ж., Көчөралиева Б.А.***ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО МАСТЕРСТВА УЧИТЕЛЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ***S. Babanazarova, B. Kochoralieva***PATH OF IMPROVEMENT OF TEACHER MASTER'S TEACHER OF EARLY CLASSES**

УДК: 378.37.04

Макалада мектептин усулдук кеңештеринин ишине, окутуу принциптери, окуу мазмуну, окутуунун ыкмалары, ар башка деңгээлдүү өз алдынча иштер, билимди көзөмөлдөө сыяктуу дидактикалык факторлордун мугалим тарабынан ишке ашырылуусуна байланыштуу мугалимдин чеберчилигин жакшыртуу маселелери каралган. Педагогикалык чеберчилик педагогдорго окуучулардын окуп-таанып билүү ишмердүүлүгүн натыйжалуу башкарганга, максаттуу багытта педагогикалык таасир этүүнү жана өз ара аракеттешүүнү ишке ашырууга мүмкүнчүлүк берет. Ал кесипкөйдүн маанилүү инсандык сапаттарын, атайын билим, билгичтик жана көндүмдөр комплексинин негизинде жогорку деңгээлдеги педагогикалык ишмердүүлүккө ээ болгондо көрүнөт. Теория менен практикада мугалимдин педагогикалык чеберчилик деңгээлин жогорулатуу маселеси олуттуу мааниге ээ. Анткени, окуу-тарбия иштеринин сапатын жакшыртуу, биринчи кезекте, педагогикалык чеберчиликти калыптандыруу менен өнүктүрүүгө байланышкан.

Негизги сөздөр: мугалимдин чеберчилиги, усул, усулдук кеңештер, мугалим, ишмердүүлүк, дидактикалык ишмердүүлүгү.

В статье рассматриваются вопросы повышения квалификации учителей в связи с работой методических советов школ, внедрения учителем дидактических факторов, таких как принципы обучения, содержание обучения, методы обучения, самостоятельная работа на разных уровнях, контроль знаний. Педагогические навыки позволяют учителям эффективно управлять учебной деятельностью учащихся, осуществлять целевое педагогическое воздействие и взаимодействие. Проявляется, когда профессионал обладает высоким уровнем педагогической деятельности, основанной на совокупности важных личностных качеств, специальных знаний, навыков и умений. В теории и практике большое значение имеет вопрос повышения уровня педагогического мастерства учителей. Ведь повышение качества воспитательной работы связано в первую очередь с формированием и развитием педагогического мастерства.

Ключевые слова: мастерство учителя, метод, методические советы, учитель, деятельность, дидактическая деятельность.

The article considers the issues of improving the skills of teachers in connection with the work of school methodological councils, the implementation of didactic factors such as teaching principles, teaching content, teaching methods, independent work at different levels, control of knowledge. Pedagogical skills allow teachers to effectively manage the learning activities of students, to carry out targeted pedagogical influence and interaction. It is

manifested when a professional has a high level of pedagogical activity based on a set of important personal qualities, special knowledge, skills and abilities. In theory and practice, the issue of improving the level of pedagogical skills of teachers is of great importance. After all, improving the quality of educational work is primarily associated with the formation and development of pedagogical skills.

Key words: teacher's skill, method, methodical advice, teacher, activity, didactic activity.

Заманбап коомчулуктун талаптарына ылайык мектепте билим берүү системасы кыйла өзгөрүүлөргө дуушар болууда. Алар окутуунун максаттарына, милдеттерине, ыкмаларына, жолдоруна жана тарбия берүүгө тиешелүү. Анын үстүнө жаңы муундун стандартына ылайык башталгыч класстардын мугалими жөн гана жетекчи эмес, ал биз үчүн уюштуруучу, кеңеш берүүчү, эксперт, ошондой эле топто өз ара ийгиликтүү иштешүүнү камсыздаган инсан. Жогорку билимге ээ, максатына умтулган, атаандаштыкка жөндөмдүү, демилгелүү, руханий жактан күчтүү инсан катары чоң талаптар коюлат. Байкоолорго таянсак, мындай талаптарга мектепте билим берүү системасы толугу менен даяр эмес экендигин көрсөтүп турат.

Мугалим өзүнүн максаттарына жетүүнүн шарттарын издөөдө белгилүү бир кыйынчылыктарга туш болот. Ал заманбап билим берүүнүн көйгөйлөрүн ийгиликтүү чечүү үчүн өзүнүн педагогикалык чеберчилигин жакшыртышы керек. Педагогикада эзелтен мугалимдин өзүн-өзү тынымсыз өнүктүрүүсү анын ийгиликтүү окутуу-тарбия берүү ишмердүүлүгүнүн милдеттүү шарты болуп саналат. Көбүнчө К.Д. Ушинскийге мугалим өзү кандай тарбияга жана билимге ээ болсо, ошондой деңгээлде тарбиялайт жана билим берет, жана ал өзүнүн тарбиясы жана билими үстүндө иштеген учурда гана башка бирөөнү тарбиялап, билим бере алат деген сөз таандык.

Бул жолдо мугалимдин алдында кандай милдеттер турат? «жумушчу катары «мурунку мектеп» тү-

шүнүгү көп колдонулат» деген ойго толугу менен кошулууга болот... бул түшүнүк «салттуу мектеп» түшүнүгүнө салыштырмалуу тагыраак жана аныгыраак. Салттуу мектеп өтө бай салт жана адаттарга негизделген мектеп катары кабыл алынат – ата мекендик жана чет элдик педагогиканын тажрыйбасы. Жаңы педагогикалык ыкмаларды иштеп чыгууда жана тажрыйбага киргизүүдө салтка таянуу мугалимдин кесиптик чеберчилигин жакшыртуунун шарты болуп саналат. Бул маселе мектепте усулдук иш системасы атайын уюштурулганда ийгиликтүү чечилет.

Бир катар мектептерде жетекчилердин жана педагогдордун демилгеси боюнча усулдук иштин уюштуруучулук координациялык органдары – усулдук кеңештер түзүлөт. Мектептин усулдук кеңеши мугалимдердин педагогикалык ишмердүүлүгүн жакшыртуунун стратегиясын жана тактикасын аныктайт. Ал семинарларда жана практикада каралуучу жана талкуулануучу маселелерди аныктайт. Ошентип мектептеги усулдук иштин жалпы программасы түзүлөт.

Көйгөйлөр каралуучу семинарлар жана практикалар мугалимдин теориялык даярдыгынын биримдигин камсыздоого багытталган. Алар мугалимдердин өз алдынча билим алуу ишмердүүлүгүнө түрткү берип, аларды педагогикалык жаңылыктардын алкагына киргизет. Негизинен жеке жана жамааттык жетекчилик кылуунун максаттарын жана милдеттерин жүзөгө ашырган усулдук иштин формасы катары алдыңкы тажрыйбага ээ мектепти түзүү педагогикалык чеберчиликти жакшыртуунун маанилүү шарты болуп саналат.

Алдыңкы тажрыйбага ээ мектептер – окутуу-усулдук, уюштуруу-усулдук жана илимий-усулдук ишмердүүлүктү жакшыртуу үчүн көмөк көрсөтүүгө умтулган, тынымсыз иштеген, штаттан тышкары орган. Окутуу-усулдук иш билим берүү программасын түзүүгө (ондоого) сунуштарды иштеп чыгуу; сабактар жана сабактан тышкары ишмердүүлүк боюнча ишти пландоону тутумдуу талдоо жана жаңылоо, программаларды ишке ашырууга көзөмөл жүргүзүү (толук аткарылышы, сабак берүүнүн деңгээли ж.б.) дегенди билдирет. Бул иште Е.Н. Леонович, Ю.А. Серебренникова, А.В. Калинин тарабынан мүнөздөлгөн окуу курстарынын мазмунун аныктоо принциптерине таянуу маанилүү.

Уюштуруу-усулдук иш окуучуларды олимпиадаларга катышуу үчүн даярдоого мүмкүнчүлүк берген тапшырмалар камтылуучу жана чыгармачыл фа-

культативдик сабактарды, кружокторду уюштуруу дегенди билдирет.

Илимий-усулдук иш ар түрдүү окутуу-усулдук комплекстердин мазмунун талдоо, башка билим берүү мекемелеринде усулдук иштин оң тажрыйбасын изилдөө жана аны мугалимдердин арасында жайылтуу, илимий-усулдук семинарларды жана квалификацияны жогорулатуунун башка формаларын уюштуруу дегенди билдирет.

Билим берүү мекемесине келүүчү маалыматтык агымдарды башкарууну жүзөгө ашыруу зарылчылыгы А.В. Калининдин макаласында баса белгиленген. Мектепте сынап көрүү, изилдөө иштери үчүн чоң укуктар берилгендигине байланыштуу көйгөйлөр жана тапшырмалар коюлган (инновациялык) топтордун ишмердүүлүгү көбүрөөк тандоого алынууда.

Тапшырмалар аныкталган топ өзүнүн аракетин алдыңкы тажрыйбаны изилдөөгө, жалпылаштырууга жана жайылтууга, өзүнүн концепциясын же усулдук тутумун иштеп чыгууга жана киргизүүгө багыттайт, тажрыйбалык-эксперименталдык ишти жүргүзөт, анын жыйынтыктарын баалайт.

Мугалимдердин ишинин мазмуну илимий-педагогикалык конференцияларда, педагогикалык окууларда талкууланат. Мугалимдердин же усулдук бирикмелердин чыгармачыл отчеттору усулдук иштин жыйынтыктоочу формасы болуп эсептелет. Педагогикалык чеберчиликти жакшыртуу бири-бири менен тыгыз байланышта болгон эки негизги багыт боюнча жүргүзүлөт – сырттан башкарылуучу педагогикалык чеберчиликти жакшыртуу (мектептерде усулдук бирикмелерди уюштуруу, квалификацияны жогорулатуу курстары), ошондой эле мугалимдин өзү тарабынан ичинен башкарылуучу чеберчиликти жакшыртуу (өз алдынча билим алуу (билим алуу, жөндөмдөргө ээ болуу), өзүн-өзү тарбиялоо (дүйнө таанымын, ишмердүүлүктүн жүйөлөрүн жана тажрыйбасын, инсандык сапаттарды түзүү), өзүн-өзү өнүктүрүү (психикалык процесстерди жана жөндөмдөрдү жакшыртуу), алдыңкы педагогикалык тажрыйбаны изилдөө.

Мугалимдин ишмердүүлүгүнүн маанилүү баскычтары болуп окутуунун принциптерин белгилөө жана ишке ашыруу, окуу мазмунун бул негизде иштеп чыгуу, окутуунун ыкмаларын жана жолдорун туура тандоо, жекелештирүү жана жөнөкөйлөштүрүү ыкмаларын жүзөгө ашыруу үчүн ар түрдүү деңгээлге

ээ өз алдынча иштерди иштеп чыгуу, окуучулардын билимин ондоп-түзөөчү жана жыйынтыктоочу көзөмөлдү орнотуу эсептелет. Мугалимдин педагогикалык чеберчилигин жакшыртуу процессин башкаруу ыкмаларынын бири болуп рефлексия эсептелет. Рефлексияга ээ мугалим өзүнө-өзү жетекчи жана окуучуларга карата изилдөөчү болот. Педагогикалык рефлексия өзүнүн кесиптик ишмердүүлүгүнө объективдүү баа берүү, ийгиликтерди жана каталарды көрүү, өзүнүн кесиптик өнүгүү жолун белгилөө жөндөмү дегенди билдирет.

Адабияттар:

1. Калинин А.В. Информационная структура управления процессом усвоения знаний (кырг. Билим алуу процессин башкаруунун маалыматтык түзүмү) // Актуальные проблемы дошкольного и начального образования: Материалы научно-практической конференции преподавателей, аспирантов, магистрантов, студентов / Түз. жана жооп. ред.: Н.П. Ходакова, А.В.Калинченко. - М.: «Спутник+» басмаканасы, 2015. – С. 112-117.
2. Леонович Е.Н. Переход преподавателей «старой школы» на новый стиль образования (кырг. «Мурунку мектеп» мугалимдеринин билим берүүнүн жаңы стилине өтүүсү) // Среднее профессиональное образование (кырг. Орто кесиптик билим берүү). 2016. № С. 3-5.
3. Леонович Е.Н., Серебrenникова Ю.А. Знания, помноженные на убеждения (кырг. Ишеничтерге көбөйтүлгөн билимдер) // Начальная школа (кырг. Башталгыч мектеп). 2014. № 7. С. 8-10. «CETERIS PARIBUS» ИЛИМИЙ МЕЗГИЛДИК БАСЫЛМАСЫ №9/2016 ISSN 2411-717X 47
4. Леонович Е.Н., Серебrenникова Ю.А., Калинин А.В. Принципы определения состава учебных курсов для начальной школы (кырг. Башталгыч мектеп үчүн окуу курстарынын мазмунун аныктоо принциптери) // Актуальные проблемы дошкольного и начального образования: Материалы научно-практической конференции преподавателей, аспирантов, магистрантов, студентов / Түз. жана жооп. ред.: Н.П. Ходакова, А.В. Калинин. – М.: «Спутник+» басмаканасы, 2015. – С. 112-117.
5. Умарбекова А.А., Бабаназарова С.Ж. Исследования в педагогической науке совместной деятельности начальной школы и семьи. // Наука, новые технологии и инновации Кыргызстана. 2018. №. 4. С. 142-144.
6. Кумашова А.А., Кочоралиева Б.А. Повышение качества образования в классах подготовки детей к школе. // Известия ВУЗов Кыргызстана. 2019. №. 5. С. 141-142.